

Innspill til budsjettføring i Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé

Oslo, 16.10.2024

Til Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé

Forum for utvikling og miljø (ForUM), et nettverk av over 60 norske sivilsamfunnsorganisasjoner, takker for muligheten til å delta på statsbudsjettføring og gi et skriftlig innspill.

Bistandsprosenten

ForUM mener at det er svært beklagelig at regjeringen ikke når målet om én prosent til bistand i årets budsjettforslag. Det mangler 4,5 milliarder kroner for nå målet og vi mener at det er usolidarisk å gjøre et slikt kutt i en tid der behovene er svært store. ForUM er også bekymret for utviklingen i hvilke tiltak man finansierer over bistandsbudsjettet.

I budsjettforslaget foreslås det over 4 milliarder til kostnader til mottak av flyktninger i Norge. Vi noterer at dette igjen gjør Norge til den nest største mottakeren av norske bistandsmidler. Dette er utgifter som gjerne kan rapporteres innen ODA-regelverket, men holdes utenfor bistandsbudsjettet og 1-prosentmålet for internasjonal bistand.

Regjeringen foreslår en ytterligere reduksjon i FN-kvoten for gjenbosetting av flyktninger fra 1000 til 200. Blir regjeringens forslag gjennomført, vil kvoten være redusert med mer enn 93 prosent i denne regjeringensperiode, tross FNs høykommissær for flyktnings anmodning om opprettholdelse av kvoten på 3 000. Dette er spesielt uheldig da regjeringen samtidig reduserer støtten til flyktninger, internt fordrevne og vertssamfunn i nærområdene med over 20 prosent - prosentvis det største kuttet i regjeringens forslag.

Som ett av verdens rikeste land har Norge både kapasiteten og muligheten til å bidra mer i en tid hvor det er store globale utfordringer. Vi ber dere derfor om å:

ForUM ber om at komiteen:

- Respekttere og å gjenopprette det tverrpolitiske målet om 1 prosent av BNI til bistand ved å tilføre bistandsbudsjettet tilsvarende midler og rette opp kutt.
- Holde utgifter til mottak av flyktninger i Norge utenfor bistandsbudsjettet og 1-prosentmålet for internasjonal bistand.
- Omgjøre forslaget om en ytterligere reduksjon i FN-kvoten for gjenbosetting av flyktninger.

Kap. 162 Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi, Post 72 Fornybar energi

I forbindelse med lanseringen av ny garantiordning for fornybar energi i fjor reagerte vi sammen med en rekke andre organisasjoner på utformingen av ordningen. Som blant annet Helgesensutvalget skrev tydelig i sin anbefaling, så må en garantiordning ikke tas over bistandsbudsjettet og den bør heller ikke stille krav om statlige motpartsgarantier som vil skape en latent gjeldsbyrde for land.

Det var derfor med stor skuffelse at regjeringen også i år legger opp til å dekke tapsavsetningen med bistandsmidler. Særlig er det kritikkverdig å ta tapsavsetningen over bistandsmidler når formålet ikke er fattigdomsreduserende, men å redusere klimagassutslipp. Videre skal maksimalt 30 prosent av prosjektene gjennomføres for lavinntektsland. Verken tapsavsetning eller tap som

overskrider avsetningen bør tas fra bistandsbudsjettet. 750 millioner bistandskroner er viktige, samtidig er det viktig å være oppmerksom på at summene kan bli vesentlig større både fordi tapene kan bli større, samt dersom ordningen oppskaleres. Som det presiseres i proposisjonen er det også uvisst om regelverket i OECD DAC vil tillate at tapsavsetning regnes som ODA.

I tillegg til at Norge vil måtte dekke tap ved utløsning av garantiene, vil man med de fleste garantiordninger stille krav om statlige motpartsgarantier fra prosjektlandet. Disse kravene om motpartsgarantier vil ligge som latent gjeld hos prosjektland, mange med allerede et ikke-bærekraftig statlig gjelds nivå. Dersom garantiene utløses, vil det kunne kreve større betalingsforpliktelser for land uten et økonomisk handlingsrom til å dekke dette uten å pådra seg enda mer gjeld. Dette vil kunne forverre en allerede alvorlig gjeldskrise og igjen bidra i kutt til klimatiltak eller sosial velferd. Det er derfor viktig at det gjennomføres robuste og uavhengige gjeldsbærekraftsanalyser i forkant av prosjektene Norge inngår, og at man avstår fra å kreve motpartsgarantier dersom analysen avdekker at dette vil kunne bidra et ikke-bærekraftig gjelds nivå. Det er viktig at slike analyser inkluderer hensyn til miljø og velferd, samt tar høyde for eksogene sjokk.

ForUM ber om at:

- Tapsavsetning, og eventuelle tap utover dette, for garantiordningen ikke tas fra bistandsbudsjettet.
- Det stilles krav om å gjennomføre uavhengige gjeldsbærekraftsanalyser i forkant av prosjektene, og at man avstår fra å kreve statlige motpartsgarantier for land med ikke-bærekraftig gjelds nivå.
- Det sikres gode retningslinjer for å ivareta menneskerettigheter, samt hensyn til lokalbefolkning og natur, i alle prosjektene Norge inngår.

Kap. 163 Klima, miljø, hav

For at partene under klimaforhandlingene skal komme til enighet om viktige internasjonale avtaler for vår felles fremtid må Norge, som har tjent seg rikt på olje, bidra med sin rettferdige andel i henhold til prinsippet om «Common but differentiated responsibilities» i Parisavtalen. ForUM ser ikke at Norge bidrar i samsvar med vår kapasitet og historiske bidrag til klimakrisen til internasjonal klimafinansiering. Med for svak finansiering bidrar Norge med å sette klimaforhandlingene i spill. Ifølge rapporten [Norway's Fair Share](#) er Norges rettferdige andel til internasjonal klimafinansiering 65 milliarder kroner. Frem til nå synes det å være liten villighet til å nå vår rettferdige andel klimafinansiering.

På samme måte som for klima forventes det at Norge tar en ledende rolle i naturfinansieringen, ettersom utviklede nasjoner må bidra med 30 milliarder USD årlig frem til 2030 for å dekke de økte kostnadene for implementeringen av naturavtalen. Norge henter betydelige inntekter, ikke bare fra olje og gass, men også fra naturbaserte næringer som turisme, tømmer og fiskeri. Likevel prioriterer regjeringen å bruke betydelige midler på nasjonale tiltak som er skadelige for naturen. For eksempel er 150 millioner kroner satt av til ressurs- og miljøkartlegging knyttet til gruvedrift på havbunnen, enda fagmiljøer både nasjonalt og internasjonalt går inn for et moratorium på gruvedrift på havbunnen. Disse midlene kunne istedenfor vært forpliktet til det globale fondet for implementering av naturavtalen.

ForUM ber om at komiteen:

- Ber regjeringen vesentlig trappe opp bevilgninger til Tilpasningsfondet og andre relevante kanaler i tråd med Norges løfte om å tredoble finansieringen til klimatilpasning.
- Stopper bruken av midler på ressurs- og miljøkartlegging for gruvedrift på havbunnen og øk bistandsbudsjettet for å styrke implementeringen av naturavtalen.
- Øremerker midler fra bistandsbudsjettet spesielt til gjennomføring av naturavtalen.

Kap. 151 Fred, sikkerhet og globalt samarbeid, Kap 71.

Til tross for den økte faren for bruk, og til tross for lovnader om å øke innsatsen for kjernefysisk nedrustning og fokusere på atomvåpens humanitære konsekvenser i Hurdalsplattformen, foreslår regjeringen igjen å halvere bevilgningene til norske organisasjoner som jobber med nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet, fra 10 millioner i 2024 til 5 millioner i 2025. Med prisstigningen de siste årene vil en videreføring på 2024-nivå allerede medføre kutt i organisasjonenes aktivitetsnivå. En halvering vil ha svært store konsekvenser for arbeidet til organisasjonene som jobber for kjernefysisk nedrustning.

Forum ber om at komiteen:

- Det øremerkes midler til norske organisasjoner som arbeider med kjernefysisk nedrustning.
- Det opprettes en ny post på kapittel 118 på minst 50 millioner kroner for å reetablere og videreutvikle det humanitære initiativet på atomvåpen.
- Det lyses ut midler til sivilsamfunnsorganisasjoner internasjonalt og i Norge under den nye posten for det humanitære initiativet.

Med vennlig hilsen

Kathrine Sund-Henriksen
Generalsekretær i Forum for utvikling og miljø

